

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

16. De Idololatria.

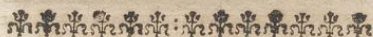
[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

153
Iure natura
Sacrificium
Deo debetur.

Ex his infero, Sacrificium iure naturæ debitum esse Deo. Quia ei est debitum, ut creatura rationales, corporalis, visibilis testetur dependentiam, quam à suo Creatore habet: & consequenter eius supremam maiestatem, ac dominium. Quo autem Sacrificio hoc fieri debeat, non est à natura inditum, sed Deus suo speciali instinctu, vel mandato designat. In lege naturæ Sacrificia instituit speciali impulsu, & instinctu: in lege veteri, & noua speciali mandato. D. Tho. communiter receptus 22. q. 86. a. 4.

154
In lege natura
et veteri
multiplex
Sacrificium:
in lege noua
vniuersum est,
Eucharistia.

Sacrificium tam in lege naturæ quam veteri multiplex erat. Gen. 4. & 14. leuit. 1. & c. At aduentante lege Gratiæ, & instituto diuinitus, mo Eucharistiæ Sacrificio, omnia illa antiqua cessarunt. Quia illius umbra erant, & figura. Hebr. 7. Trident. sess. 12. c. 2. & docent omnes Catholici. Præter hoc ineffabile Sacrificium nullum aliud in lege noua inuenitur. Continet enim virtutem infinitam ad placandum Deum pro peccatis, ad impetrandum beneficia, ad gratias pro beneficiis acceptis gerendas, ad Deum summè laudandum: ergo superuacaneum erat, alia Sacrificia instituire. Neque obstat, thus offerri, & adoleri in altari in significationem supremi dominij, & excellentiæ, nostræque ad Deum feruitutis, ut affirmemus, veram habere Sacrificij rationem. Non enim illam habere potest, dum à Deo pro re Sacrificanda non instituitur, & à Sacerdote electo & designato ad id munus, non offertur. Certe thuris oblatio in altari non pro Sacrificio, sed pro Sacrificij ornatu, & ad excitandam fidelium deuotionem, est ab Ecclesia instituta: neque Sacerdotes Evangelici sunt constituti Sacerdotes per ordinem ad thuris oblationem, sed solum per respectum ad Missæ Sacrificium. Doctores communiter.

CAPVT XV.

De vitis virtuti Religionis oppositis,
ac primum de Superstitione.

155
Superstitionis
nomen &
quid sit.

NOMEN superstitionis ductum est vel à vitio illorū, qui olim apud Ethnicos nimij erant in precandis diis ut sui filij sibi essent superstites: vel quod abiectis diis antiquioribus, suorum maiorum memoriam colerent: vel quod homines nimis timerent Deos supernè impendentes, & quasi superstantes. Generatim autē hic sumpta, est falsa religio, seu vitiosus cultus veri, vel falsi Numinis: & iuxta D. Thomam 2. 2. q. 9. 2. est vitium Religionis oppositum secundum excessum, non quia plus exhibeat in cultum diuinum, quam vera Religio: sed quia exhibet cultum diuinum cuius debet, vel eo modo quo non debet. Lessi. l. 2. c. 43. n. 1. Syluest. v. superstitiū. Bonac. 10. 2. d. 3. p. 5. p. m. 1.

156
Dua superstitionis
species.

Diuiditur superstitiū in duas species, quæ sunt, superstitiū cultus indebiti seu incongrui & superstitiū ratione rei cultæ: illa est cultus peruersus veri Numinis, hæc est cultus falsi. Tam superstitiū ex parte cultus indebiti, quam ex parte rei cultæ subdiuiditur in aliquas species. Superstitiū cultus indebiti diuiditur in superstitionem cultus falsi vel perniciosi, & in su-

perditionem cultus superflui. Cultus falsus est, & dicitur ratione falsæ significationis, ut si quis Deum colere vellet ceremoniis Iudaicis. Cultus superfluous est, cum præter Ecclesiæ morem ponitur religio in aliquibus circumstantiis, aut rebus, in quibus non est ponenda, ut in numero, colore, situ & c. Idem dicendum est, quando ceremoniæ ab Ecclesia præscriptæ variantur. Tolet. l. 4. c. 14. Suar. 10. 2. de Relig. l. 2. c. 2. Sym. l. 4. tr. 10. c. 1. Sanch. l. 1. sum. c. 37. Nauar. sum. c. 11. n. 24. Lessi. l. 2. c. 43. n. 5.

Superstitiū ratione rei cultæ diuiditur in tres alias species, Idololatriam, Diuinationem, & Vanam Observantiam. Vel enim colitur Diabolus ita ut honoretur tanquam Numen, & hæc tres diuinitas est Idololatriæ species: vel ut occultum aliquid quod reuelat, & sic est Diuinatio: vel ut dirigat in operando, & sic est vana Observantia, & superstitiōsa. His verò speciebus possunt adijci alie duæ: vna Magiæ, quæ licet referri possit ad vanam obseruantiam, tamen tanquam aliquid deterius potens quartam speciem constituere. Altera Maleficii, quod est vis ac potestas nocendi alijs, idēque est etiam species quædam Magiæ deterior. Tolet. l. 4. c. 14. n. 5. Lessi. l. 2. c. 43. n. 6. Filliuc. tr. 8. 4. c. 1. n. 4.

Superstitiū illa, quæ dicitur cultus falsus, quando quis diuino officio admiscet turpia, tanquā diuini officij partē, aut quando Fidē falsis miraculis confirmare cōtendunt: quādo falsis miracula prædicantur formam aut materiam Sacramentorum mutat sic est mortale peccatum ex suo genere. Quia grauem infert in Deum irreuerentiam. Illa vero superstitiū, quæ dicitur cultus superfluous, non est mortale, sed veniale piaculum, nisi ex contemptu fiat. Valent. 2. 1. d. 6. q. 9. & 10. Lessi. l. 2. c. 43. n. 4. Nauar. c. 11. n. 4. Tolet. l. 4. c. 14. n. 5. Suar. de Relig. l. 2. c. 2. n. 3.

CAPVT XVI.

De Idololatria.

IDOLOLATRIÆ nomine significatur omnis falsorum deorum cultus, ut Idololatria, demonum, solis, lunæ, siderum, hominum, & similibus. Vnde omnis cultus quo creatura instar Dei colitur, idololatria dicitur, & quædam ab idolo nuncupatur, quod est aliquid falsi numinis effigies ad differentiam imaginis Dei, Angelorum, & Sanctorum, quæ nunquam idolum appellatur. Idololatria dupliciter accipitur. Primo speciatim & propriè pro cultu, quo creatura colitur loco Dei hoc autē fit non solum Sacrificio, quod per se soli Deo debetur, sed etiam quouis alio signo honoris, quo alij excellentiam aliquam Deo propriam tribuimus. Secundo generatim & metaphoricè pro omni peccato, quo quis mortiferè creaturæ inhaeret. Quia id propter quod homo à Deo recedit ut ei adhæreat, censetur plius quam Deum facere, ac subinde illud Dei loco habere, & ita est illi instar idoli. D. Tho. 2. 2. q. 94. a. 1. Azor. 10. 1. l. 9. c. 11. Lessi. l. 2. c. 43. d. b. 2. Bonac. 10. 2. d. d. 3. q. 5. p. m. 2. Laym. l. 4. tr. 10. c. 2.

Ad Idololatriæ actum tres actus debent concurrere.

Seet. I. De Præcepto I. Recept. Sentent. 21

currere. Primus est opinio diuinitatis, vel perfectionis Dei propria: nec refert habere hanc opinionem expressè, siue tacitè, qualem habet is, qui sciens idolatriæ falsitatem, nihilominus vult facere, quod ceteri idololatæ faciunt. Secundus est affectus reuerentiæ quo quis vult se illi tanquam Numini submittere. Tertius est externum signum, quo interior existimatio & submissio significatur. Reginal. l. 17. n. 147. Sanch. l. 2. sum. c. 57. n. 21. Valent. 2.2. p. 6. q. 11. pun. 3.

Certe Idolatria propriè sumpta ex genere suo gravissimum est peccatum. Quia honorem diuinum, & Diuinitatem ipsam, quantum in se est, ad creaturam transfert: vnde potest dicilela Maiestatis diuinæ piaculum. Hoc peccatum est maximum inter ea, quæ cultui diuino, ac Religioni opponuntur. Quia si fiat ex perfecta notitia, & libertate, includit odium & blasphemiam quodam modo. Porro in idololatriâ tripliciter delinquitur. Primo gravissimè ex infidelitatis errore. Secundo, ex diuino honore alteri attributo, quam vero Deo, etsi mentis infidelitas absit. Tertio externè tantum absque intellectus errore, & affectu creaturam vt Deum colendi. Ab hoc quidem crimine non excusat metus mortis. Quia tribuere creaturæ Dei cultum, est perse, & intrinsecè malum: imo neque ignorantia excusat. Quia recta ratio euidenter dicitur, creaturam loco Dei non esse colendam. Laym. l. 4. tr. 10. c. 2. num. 5. Suar. de Relig. l. 2. c. 6. n. 10. 21. & 22. Filiuc. tr. 2.4. c. 2. q. 8. Lessi. l. 2. c. 43. dub. 2. n. 10. Sylui. 2. 2. q. 94. a. 3. ex D. Tho. ibi.

Propter internam Idolatriam tantum, nulla Ecclesiastica Censura incurritur: neque ob externam tantum in foro conscientie: licet in foro exteriori ob præsumptionem contrarium sit dicendum. At ob Idolatriam internam simul et externam excommunicatio Bullæ Cænæ in hæreticos lata idololatræ vulneratur. Nauar. sum. c. 11. n. 25. Synecl. v. Hæresis 1. q. 6.

CAPVT XVII.

De Diuinatione.

DIUINATIO dicta est, quasi Diuinitatis amulatio, seu ostentatio. Quia per eam homo futura contingentia & alia occulta, ab humana cognitione remota, ac diuinæ scientiæ propria cogoscere affectat. Quare Isa. 41. dicitur, *Annunciate, quæ futura sunt in futurum, & sciemus, quia dñs estis vos.* Cognitione verò ad solum Deum pertinens est cognitio certa futurorum contingentium, quæ videlicet à causa libera, & indeterminata dependet: item cognitio certa præsentium occultorum, vt cogitationum, & affectionum cordis. Porro qui huiusmodi rerum cognitionem variis mediis aliunde querit quam à Deo, conuincitur superstitiosus esse, Quia omnis vana occultorum inquisitio auxilio demonis nititur, à quo quis vult erudiri aut expressè, aut tacitè saltem illum inuocando. Quamvis enim demones certò non possint futura cognoscere, dicuntur tamen illa aliquomodo sci-

re, vel per experientiam: Nam scit demon quando passim hoc aut illud assolit euenire: vel Dei permisso aliquid aliquando ab Angelo bono edicit, quæ prædicere gestit. Prædicere etiam potest demon, quæ ipsemet est facturus. Nouit præterea multos naturales effectus, necessarios, qui tamen nobis contingentes apparent. Scripturas denique melius quàm homines intelligunt. Laym. l. 4. tr. 10. c. 3. n. 1. & 2. Lessi. l. 2. c. 43. dub. 5. Reginal. l. 17. n. 163. Sanch. l. 2. sum. c. 38. n. 7. Bonac. 10. 2. d. 3. q. 5. pun. 3. Filiuc. tr. 2. 4. c. 2. q. 8. n. 54. & 61. Delrius. l. 4. magic. c. 2. q. 2. qui ita definit: *Diuinatio est significatio occultorum ex pacto cum demone.* Dicitur significatio, quia instructio, seu prænotio occultorum per varia signa accidit.

Diuinatio dupliciter fieri solet. Primò per expressam demonis inuocationem, quando scilicet diuinator intendit inuocare demonem, & cum eo pactum inire: & hæc multis modis contingere potest, pro vt demon variis modis consulitur, aut consultus variis modis respondet. Contingit enim vel per apparitionem factam in figuris, seu assumptis corporibus: vel per signa apparentia in corporibus testibus, vt in ligno, ferro, lapide, vel per negromantiam, quæ fit ecitando aliquem mortuum, qui respondeat, vel multis aliis modis per varias adinationes, vñctiones, figuras, specula, aliaque signa, quæ ipse instituit, inuocari assolit demon à diuinis, vt occulta patefiant: & ipse variis modis respondet, vt gr. per aëra, per ignem, per aquam, per somnia. Alterum genus Diuinationis est, in quo demon expressè non inuocatur, sed tacitè, scilicet cum quis vitur mediis ad cognoscendum res occultas, quæ nullam habent virtutem eas res indicandi: vt contingit, quando quis diuinare vult per taxillos, aut chartas, vel per id, quod primo loco occurrerit aperiendi librum: vel quando quis vult diuinare ex inspectione dispositionis quarundam rerum, aut numerorum, aut ex obseruatione vocis, vel cantus, aut ex manus lineis, ex fronte, coloribus, figuris, autium garritu, voce animalium, ex sterutatione, ex funeris occurfu ex corrigea calcei fractione, &c. D. Tho. 2. 2. q. 95. a. 3. Tolet. l. 4. c. 5. Filiuc. tract. 2.4. cap. 1.4. & 8. Nauar. sum. cap. 11. num. 25. Suar. tract. 3. de superst. cap. 8. Valent. 2. 2. d. 6. q. 12. pun. 2. Bonac. 10. 1. d. 3. q. 5. pun. 3. au. 5. Azor. 10. 1. l. 9. c. 12.

Diuinatio peccatum est mortale ex suo genere, siue fiat cum expressa, siue cum tacita demonis inuocatione. Quia per diuinationem inuitur cum diabolo consortium, & homo subiicit se perpetuo Dei hosti, vt ab ipso occulta edoceatur. Vnde si diuinatio seriò fiat, non datur paritas materiæ à mortali excusans, ob inuincibilem autem ignorantiam, vel ob aliam causam posset à lethali excusari. Reginal. l. 17. num. 180. Sanch. l. 2. sum. cap. 38. num. 18. Suar. tract. 3. de superst. c. 10. num. 6. Nauar. sum. cap. 11. n. 8. Lessi. l. 2. c. 43. num. 53.

Enim verò vt de diuinatione per sortes nihil atroxam fors propriè est, cum aliquid fit, vt eius euentu considerato aliquid fiat, aut innotescat. Tres sunt sortis species, Consultoria, Diuisoria, Diuinatoria. Consultoria est, quando inquiritur, quid nam in aliquo arduo negotio sit agendum. Diuisoria, quando queritur, quid

164
Diuinatio fit per expressam & tacitam demonis inuocationem.

165
Diuinatio ex genere suo mortalis est.

166
De diuinatione per sortes per se malitia.

161
De idolatriâ proprie sumpta.

162
De idolatriâ internâ tantum, nulla censura incurritur.

163
Quid diuinitas.